

de Duinrel

Natuurvereniging de Bollenstreek

30de jaargang, september 2024

Bestuur voorzitter	Vacature mail: voorzitter@bollenstreek.knnv.nl
penningmeester	Jan Plomp; Ambachtstraat 29, 2181 RC, Hillegom telefoon: 0252-516545 of mail: penningmeester@bollenstreek.knnv.nl
secretaris	Maud van der Veen; Duinhuislaan 14, 2212 SB Noordwijkerhout telefoon: 06-11098194 of mail: secretaris@bollenstreek.knnv.nl
ledenadministratie	Maud van der Veen mail: ledenadministratie@bollenstreek.knnv.nl
algemeen lid	Agaat Mesman; Dopheidestraat 38, 2165 VP, Lisserbroek telefoon: 06-5506112 of mail: agaat@quicknet.nl
Redactie de Duinrel	Adrie van Dam, Annelies Moolenaar en Maud van der Veen mail: deduinrel@gmail.com
webredacteur	mail: webmaster@bollenstreek.knnv.nl
Excursiecommissie	Agaat Mesman, Jan Bischoff Tulleken, Lidy van der Salm, Jan Plomp en Jos van Schie
Waarnemingen	Sarah Humphrey; Geestburg 6, 2171 DM, Sassenheim telefoon: 0252-755156 of mail: vogelsbollenstreek@gmail.com
Milieuoverleg Duin- & Bollenstreek	Nico Groen; Fazantstraat 50, 2162 GM, Lisse telefoon: 0252-410460 of mail: nico.groen@casema.nl
Donateur of lid worden?	Maak € 18,00 respectievelijk € 43,50 over op NL32 INGB 00005 61947 t.n.v. KNNV afdeling Bollenstreek te Hillegom o.v.v. 'Donatie' en/of 'Contributie'. Donateurs ontvangen de Duinrel. Leden krijgen daarnaast ook het blad Natura van de landelijke KNNV. Het lidmaatschap of donateurschap starten of beëindigen kan alleen per kalenderjaar. Opzeggen moet vóór 1 november per brief of e-mail gebeuren bij de ledenadministratie.
ontwerp omslag ontwerp logo foto's omslag	Maud van der Veen Sarah Humphrey Voorkant: "Europese rode eekhoorn", Sjaak Weijers Achterkant: "Grote klaproos" Adrie van Dam Achterkant binnen: "Gele Kwikstaart", Annelies Moolenaar
De volgende Duinrel verschijnt half december 2024. De sluitingsdatum voor de kopij is 15 november 2024.	De Duinrel is het kwartaalblad van Natuurvereniging de Bollenstreek, onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Natuur Vereniging. De vereni- ging organiseert activiteiten zoals lezingen en excursies met aandacht voor vlinders, vogels, libellen en planten. Informatie over de vereniging vind je op de website: https://bollenstreek.knnv.nl .
	De Duinrel, 30 ^{ste} jaargang, nr. 3, september 2024

Inhoudsopgave

<i>Van de redactie</i>	4
<i>Fotopresentatie: De flora en fauna van Nationaal Park Tsavo East, Kenia</i>	5
<i>Natuurexcursie Ilperveld</i>	7
 <i>De opmerkelijke wereld van vleesetende planten</i>	9
<i>Vlindersen met Veling</i>	11
<i>Een bloemrijke fietstocht in de Bollenstreek</i>	15
<i>Plantenwandeling Tespelduyn</i>	17
 <i>Natuurbeleving, van desinteresse tot verbazing</i>	22
 <i>Een leuke belevenis: het ringen van jonge buizerds</i>	23
 <i>Vogels, een eekhoorn en een woelmuis vanuit een luie stoel</i>	25
<i>Eekhoorn aan de haal, met een lekker nootjesmaal</i>	26
 <i>Pop-up vogelrestaurant in de Westhoek</i>	27
 <i>Een wolvin met 8 poten</i>	29
<i>Natuurinventarisatie Klein - en Oud Leeuwenhorst</i>	30
<i>Struinen door de Maasduinen</i>	32
<i>Valkruid</i>	34
<i>Waarnemingen 1 mei t/m 31 juli 2024</i>	35
<i>Activiteitenprogramma</i>	40

Van de redactie

Door **Annelies Moolenaar**

Beste lezers! Het thema van dit nummer is *eten of gegeten worden*.

We starten met vakantiegangers die zelf achter een hek bivakkeren, vanwege de leeuwen die in alle vrijheid daarbuiten likkebaardend rondlopen.

Vervolgens had een juffertje niet in de gaten dat zij op een vleesetend plantje landde. Zo ben je van 't ene moment op 't ander van jager tot prooi geworden..

Vervolgens zult u lezen over slimme Oranjetipmoeders, die hun kleine niet zomaar bij een ouder kind aan tafel zetten, vanwege kannibalismegevaar.

In principe is het hele ecosysteem een bizar evenwicht in eetbaarheid, waarin wij mensen maar wat lopen te tuinieren. In Leeuwenhorst komt alles samen: loslopende honden, spelende kinderen, een miljonairsvilla in aanbouw, paardenweides en dan toch ook nog een hoge score van diversiteit van leven, dat daar voedsel vindt of tot voedsel dient.

Evenzo de rijke flora aan de randen van de golfbaan: een gedekte tafel voor tal van insecten, en anders gewoon een lust voor het oog van de golfende homo sapiens.

En dan zie je een visje voorbij vliegen als voedsel voor de Visdief, maar misschien had het net een libellenlarve opgesmikkeld. Bij ondergaande zon komen wijsgerige gedachten op, dat je in feite zelf ondergaat, terwijl je opgevreten wordt door miljoenen muggen.

Vader wolfspin gaat als een torpedo achter ander levend spul aan, maar moet oppassen niet zelf opgegeten te worden door zijn vrouw, evenals zijn kroost.

Deze verrassingen van de natuur laat mensen soms koud, of ze slaan er steil van achterover, maar het zit mirakels goed in elkaar.

En zien we daar een mens met een boodschappentas vol buizerdkinderen? Gelukkig niet voor consumptie, evenals die led-emmer vol nachtvinders.

Mooi is dat, als mensen flora en fauna bestuderen! En dat betekent soms ook dat je accepteert dat nou net dat ene fijne bankje het centrum geworden is van een pop-up restaurant *birds only*.

We hopen dat u zult smullen van al deze mooie bijdragen. De redactie is uiteraard bijzonder blij dat er zoveel spontane stukken binnen komen, en ook voor de verslagen van de excursies. Zo konden we dan ook nu weer een mooie Duinrel voor u samenstellen!

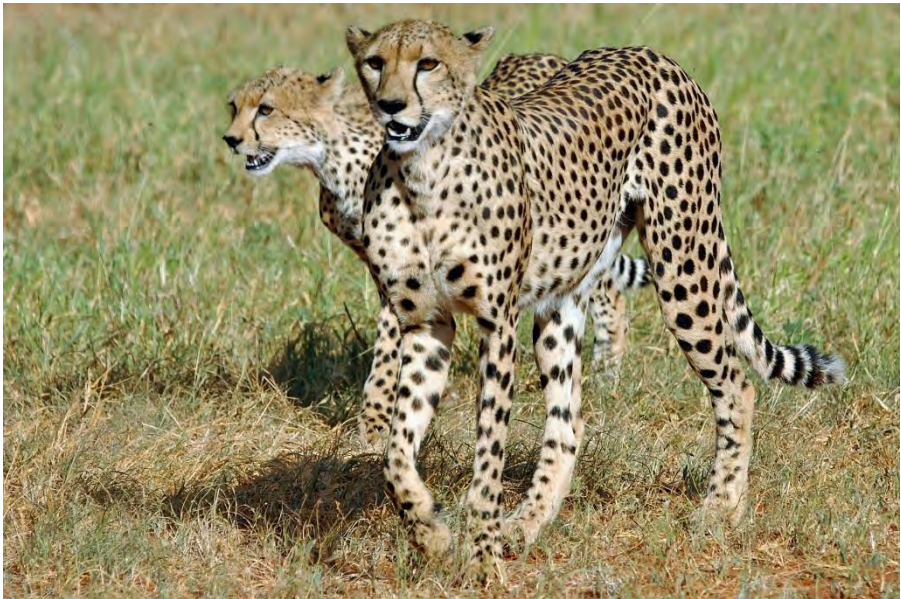

Fotopresentatie: De flora en fauna van Nationaal Park Tsavo East, Kenia

Door Sarah Humphrey

Na de Algemene Ledenvergadering op 17 april jl. hield Lidy van der Salm een presentatie over de flora en fauna van Tsavo East National Park in Kenia. Lidy is daar in mei 2014 op vakantie geweest en liet ons vele foto's zien van alles wat daar vliegt, loopt, kruipt en bloeit.

Lidy verbleef in een "lodge", een soort hotel, maar wel met een hek omheind. In tegenstelling tot een hotel in de stad waar men vaak 's avonds gaat wandelen was het zeker niet de bedoeling om 's avonds en 's nachts naar buiten te gaan vanwege de vele (en gevaarlijke) wilde dieren in de omgeving! Iedere avond kwam er een kudde olifanten langs om te drinken aan het water achter de lodge.

Jachtluipaarden (Lidy van der Salm)

Nationaal Park Tsavo East is een van 's werelds grootste natuurparken en is tevens het oudste nationale park van Kenia. Het park werd in april 1948 geopend en heeft een grootte van 13.747 vierkante kilometer, half zo groot als Nederland. Het ligt in de zuidoostelijke deel van Kenia, tussen de hoofdstad Nairobi en de kuststad Mombassa. Het is vooral droog en vlak, met uitgestrekte savannes.

De fauna van het reservaat is zeer divers. Alle dieren van de "Big Five" (Olifant, Neushoorn, Buffel, Leeuw en Luipaard) komen er voor, verder zijn er zebra's, giraffen, servals, gevlekte hyena's, bavianen, gazellen, nijlpaarden, krokodillen en verschillende soorten antilopen. Meer dan 500 vogelsoorten zijn ook te zien in het park, onder andere: Heilige Ibis, Struisvogel, Marabou, Gierparelhoen en Gouden Kwikstaart.

De begroeiing in Tsavo East wordt gedomineerd door korte grassen, doornstruiken en twee soorten bomen, waarvan de Baobab het meest iconisch is. In de Baobab wonen verschillende insecten- en vogelsoorten, waaronder de Neushoornvogel die in de boom nestelt.

Om dit alles te bekijken maakte Lidy samen met een groep uitstapjes met een gids. Vervoer ging per jeep op de onverharde rode wegen (rood vanwege het ijzer in de grond) en vanuit de jeep kon men vrij dicht bij de wilde dieren komen en ze makkelijk fotograferen. Koereigers liepen tussen de olifanten, de giraffen en zebra's liepen vaak samen met elkaar en een krokodil verschool achter een boomstam in het water.

Over de geschiedenis van het park wist Lidy ons het volgende te vertellen. Rond 1890 begonnen de Britten het binnenland te koloniseren en bouwden een spoorweg door Tsavo heen om Mombassa en Nairobi met elkaar te verbinden. Een onderdeel van de bouwwerkzaamheden werd de constructie van een brug over de spoorlijn. Dit werd al snel verstoord toen steeds meer arbeiders werden gedood door twee mensetende leeuwen. Uiteindelijk werden de leeuwen doodgeschoten, maar de brug staat er nog steeds. Dit verhaal vormde de basis van de film "The Ghost and the Darkness" (Het spook en de duisternis). Enig speurwerk op internet levert op dat er meer dan honderd leeuwen in Tsavo leven en dat er sindsdien geen mensen meer gedood zijn.

Op safari gaan doe je een keer in je leven, het staat op mijn "bucket list". Bedankt Lidy voor een inspirerende verhaal met prachtige foto's!

Natuurexcursie Ilperveld

Door Hans Twilt met foto's van Jan Bischoff Tulleken

Onder de rook van Amsterdam ligt het Ilperveld, een uitgestrekt stil, fraai watergebied met honderden eilanden van trilveen. Het voormalige veenweidegebied met talloze sloten en rietkragen is een perfecte biotoop waar veel vogelsoorten een broedplek vinden. Het Ilperveld kan je het beste vanuit een boot bekijken.

Op zaterdag 11 mei 2024, had de KNNV-afdeling Bollenstreek een vaarexcursie bij het Landschap Noord-Holland in het Ilperveld te Landsmeer georganiseerd. De leden van de Fotoclub de Bloembollenstreek waren ook uitgenodigd.

We verzamelden in Lisse om 09.00 uur met 19 deelnemers, die in de auto stapten bij de vrijwillige chauffeurs. Rond 10.00 uur arriveerden wij bij het bezoekerscentrum van Landschap Noord-Holland. Na een kop koffie werden we voorgesteld aan onze gids, die ons verwelkomde in plat Amsterdams. Voor de veiligheid werden reddingskussens uitgedeeld, die we ook als zitkussen konden gebruiken. Vervolgens stapten we aan boord van een nieuwe fluisterboot en gleden we over het water.

Jan Bischoff Tulleken had zich opgeworpen om niet mee te varen en kon zo mooi de boot op de foto zetten. Hij ging daarna op zoek naar mooie beelden langs het

wandelpad. Het is een leuke ervaring, dat je alleen het klotsen van het water en de verhalen van de doorpratende gids hoorde. Deze was zo bedreven in het houden van sappige verhaaltjes en wetenswaardigheden, dat hij midden in het verhaal regelmatig riep: “Hoor je, een Blauwborst (of andere vogel)”, waarna hij onverstoord verder praatte. Een van de leukste anekdote was van een schoolklas uit Amsterdam. Hij vertelde hoe hij een veld vol met boterbloemen aanwees, waarna een leerling vroeg of daar de boter van gemaakt werd.

Halverwege de tocht mochten we even aan land om te ervaren hoe het voelt als je op drijvend veen staat met zes meter water onder je. Het veen voelde nat en het bewoog onder je voeten. De gids wees op een vleesetend plantje dat daar van nature groeit, de Ronde zonnedauw. Grotere exemplaren zijn te zien in de Hortus te Leiden.

Onderweg kwamen we nog minder “welkome gasten” tegen: ganzen. Deze dieren zorgen voor overlast door graslanden kaal te eten, ze poepen het als dank helemaal onder en verstoren broedende vogels.

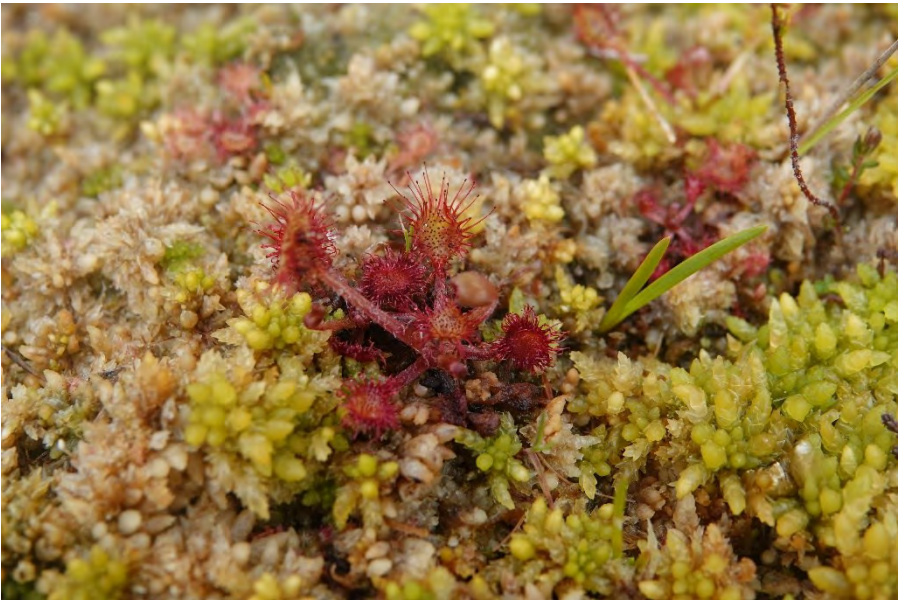
Al met al was het een prachtige tocht en mooie verhalen van de gids. Rond 12.30 uur was de vaartocht ten einde. De gids werd bedankt en er werd een fooi achtergelaten voor de vrijwilligers. Na een laatste kop koffie keerden we weer terug naar Lisse. We danken de organisatie hartelijk dat we mee mochten.

🔍 De opmerkelijke wereld van vleesetende planten

Tekst en foto's Adrie van Dam

In het Ilperveld groeit zonnedaauw, een klein maar bijzonder plantje dat weet te overleven onder moeilijke omstandigheden. Tijdens de excursie stappen we uit de boot bij het eiland Dascia en lopen we op een verende ondergrond van veen- en haarmossen. “Niet daar lopen, want daar zak je erdoor heen”, roept onze gids. Ik ga op zoek naar zonnedaauw. En daar staat het! Een klein rood plantje tussen de frisgroene veen- en haarmossen en een van de oudste planten op aarde. Dit bijzondere plantje, met zijn ronde blaadjes en glinsterende druppeltjes op rode steeltjes, valt op. De werking ervan is nog opmerkelijker.

De druppeltjes doen denken aan dauwdruppeltjes, maar zijn in feite kleverige substanties op rode tentakels die insecten lokken. Het zonnedaauw-plantje is vleesetend en verteert insecten om voedingsstoffen te verkrijgen die op de groeiplek ontbreken. De meeste zonnedaauwsoorten gedijen in moerasachtige gebieden, maar sommige kunnen ook in uiterst droge gebieden overleven. Ze hebben een zwak wortelstelsel dat slechts water kan opnemen en nauwelijks voedingsstoffen. In de zomer bloeit zonnedaauw met kleine witte bloempjes.

In Nederland komen drie soorten carnivore planten voor: Blaasjeskruid, vetblad en zonnedauw. Deze planten vangen insecten op een vernuftige manier. Blaasjeskruid is een waterplant die onder water met zuigblaasjes kleine waterdiertjes vangt. Vetblad en zonnedauw zijn landplanten en lokken insecten met hun zoetig geurtje op hun plakkerige bladeren. Van Zonnedauw komen drie soorten voor: Lange zonnedauw, Ronde zonnedauw en Kleine zonnedauw. In het IJperveld groeit Kleine zonnedauw.

Ondanks het kleine formaat deinst het plantje niet terug voor grotere insecten. Deze Tengere Pantserjuffer heeft een grote fout gemaakt door hier te landen. Nu zit ze stevig vastgeplakt en kan niet meer ontsnappen. Het zal enige tijd duren voordat enzymen het insect volledig hebben verteerd.

Vlinders met Veling

Door Paul Venderbosch

Wie enigszins thuis is in de wereld van vlinders, kent Kars Veling. Kars is werkzaam bij de Vlinderstichting en kan bevlogen vertellen over het fenomeen vlinders. Op dinsdag 11 juni hield hij een lezing voor de Agrarische Natuur- en Landschapsvereniging Geestgrond in de Willemshoeve in Voorhout. Dit ter gelegenheid van het jubileumprogramma van Geestgrond. De vereniging bestaat inmiddels 25 jaar. In vogelvlucht, of nee vlindervlucht, een kleine terugblik op het vlotte vlinderverhaal van Veling, waarbij ook veel van onze leden aanwezig waren.

Ei – rups – pop – vlinder

Op school hebben we geleerd dat vlinders beginnen als ei en dan als ‘rupsje nooit genoeg’ etend door het leven te gaan. Een leven dat gekenmerkt wordt door vreten, vegeteren en vervellen. Het liefst planten met alleen maar eiwitten. Dat groeit lekker. Wordt het huidje te strak, dan wordt het afgeworpen en gaan we vrolijk verder. Wel een maatje groter dan. Tot de maat vol is en de rups besluit te gaan verpoppen. Na enige tijd rust komt er uiteindelijk uit die pop een vlinder. Hoe dit laatste plaatsvindt, blijft een wonder: want de gehele rups wordt afgebroken in de pop en er komt een geheel nieuw lichaam uit. Tot zover niet zo veel nieuws voor me.

Waardplanten en energie

Wel nieuw voor me is het besef dat het type voedsel wat een vlindersoort eet, maakt hoelang het duurt voor de uiteindelijke vlinder vliegklaar is. Bij rupsen hebben we het dan over waardplanten: een plant waarop een vlinder haar eitjes afzet zodat, zodra de eitjes uitkomen, de rupsen direct kunnen gaan eten van de plant.

Een Daggpauwoog, met rupsen als bijgaande foto, heeft de brandnetel als waardplant. Zeer voedselrijk, veel eiwitten en in grote hoeveelheden aanwezig. In 6 weken tijd kan daarmee een volwassen vlinder in de startblokken staan. De Heivlinder daarentegen leeft op schrale zandgronden en heeft grassen als Helm of Vroege haver als waardplant. Minder eiwitrijk. Het traject van ei tot vlinder duurt daardoor veel langer: Zo'n 6 tot 9 maanden. Ook zandoogjes en dikkopjes hebben grassen als waardplant.

Brains voor broedzorg

Kars weet ook erg boeiend te vertellen hoe een vlinder zijn keus maakt om zijn eieren af te zetten. Zo zullen Dagpauwogen een groep van tientallen tot honderden eitjes afzetten op één plant. Een beetje de Wilde Eend onder de vlinders zeg maar.

Zijn lievelingsvlinder, het Oranjetipje, heeft een totaal andere strategie. Na de bevruchting zoekt het vrouwtje een geschikt veld waar haar favoriete waardplanten staan. Dit is voor het Oranjetipje de Pinksterbloem of het Look-zonder-look. Ze zet dan niet lukraak haar eitjes af op een willekeurige Pinksterbloem. Nee, ze maakt daarbij een afweging op de volgende aspecten:

In welke staat zijn de bloemknoppen?

Immers: de rupsen eten niet van het blad of de stengel van de Pinksterbloem, maar van de zaden en zaaddozen. Oftewel vrouwtjes van het Oranjetipje zetten de eitjes af op een plant met zodanige knoppen dat als het rupsje uit het ei kruipt er net lekker vers en mals zaad aan de plant zit. Een jonge rups van anderhalve millimeter kan het oudere taaiere zaad niet verteren.

Waar staan de juiste Pinksterbloemen?

Vrouwtjes van het Oranjetipje, die op een pinksterbloemveldje in Nederland hun eieren willen afzetten, zijn volgens Kars ook niet gek: ze weten dat dit veldje kans heeft dat er gemaaid gaat worden op het moment dat de rupsen op het stadium zijn dat ze moeten gaan verpoppen. Moeder Oranjetip moet er niet aan denken dat de rups of de pop dan weggemaaid wordt. Dus wat doet ze: ze zet haar eitjes af op een in knop staande Pinksterbloem, dicht op de rand van het veld met aangrenzend een bos of struiklaag. De rupsen die zich dan langere tijd vol hebben kunnen vreten met de Pinksterbloem, kunnen dan naar deze rand toe kruipen om dan beschut hun popstadium te kunnen doorbrengen.

Eigen plant

Tot slot kijkt het vrouwtje of er al vrouwtjes zijn voorgegaan op de Pinksterbloem die haar eitje heeft afgezet. Is dat het geval, dan moet er een andere plant gekozen worden. Immers twee groeiende Oranjetiprupsen op één Pinksterbloem gaan niet samen. Wellicht wel sociaal en gezellig. Maar ook in Oranjetipjesland geldt het recht van de sterkste. Dus als de eerste uitkomt, zal deze beginnen met het eten van de zaden. Komt rups twee uit en begint deze te eten, dan zal deze verorberd worden door de eerste rups, die er als eerste was en reeds groter en sterker is dan de laatste. Oftewel het vrouwtje van het Oranjetipje zoekt met de grootste zorg haar waardplantindividu uit voor haar nageslacht.

Als vogelaar moet ik direct denken aan het verschil tussen de genoemde Wilde eend met haar 14 kuikens of de Zeearend met twee jongen. Heb je weinig jongen, dan is meer broedzorg nodig. Dit alles zal te maken hebben met de beschikbare energie. Elke soort heeft daarin zijn strategie.

Maaien en nectarplanten

Is waardplant met name een begrip voor het beschikbaar zijn van voedsel voor de rupsen, zo is de term nectarplant met name een begrip voor het beschikbaar zijn van nectar voor de vlinders. Zo staat Klein hoefblad bekend als de eerste beschikbare soort, die al kan bloeien in januari of februari. Kennis over nectarplanten en de bloeitijden is belangrijk om soorten te beschermen.

Maaitijden zijn daarom essentieel voor het overleven van vlinders bij het maaien. Echter als het gaat over het thema maaien door mensen, heeft Kars gewoon een simpel basisadvies: Alles kun je doen, maar laat gewoon 15% ongemaaid. Daarmee voorkom je dat er een hele populatie voor een heel jaar wordt weggevaagd.

Vlinderdipveranderingen

Ging het voor de pauze in het verhaal van Kars vooral over het leven van de vlinders, na de pauze ging hij ook kort in op de libellen. Want de Vlinderstichting zet zich ook in voor de libellen.

En verder vertelde Kars over wat je als burger zelf kunt doen om het voor de vlinders aantrekkelijker te maken en ze te beschermen. Want gaat het wel goed met die vlinders? Ik moet zeggen dat ik best verontrust ben over de vlinderaantallen die ik in juni in Leeuwenhorst zag dit jaar. Een enkel koolwitje of een Bont zandooie. Maar verder niets!

Ik sprak Kars daarover, kort voor de lezing aan en vroeg hem hoe het nu zit met die zogenaamde 'junidip' van vlinders. Een oud begrip uit het vlinderjargon: een dip in de vlinderaantallen, die we in juni waar kunnen nemen. De voorjaarsvlinders zijn dan verdwenen en de zomervlinders en de zomergeneraties zijn er nog niet, als vlinder tenminste. Tijdens die junidip zijn er natuurlijk volop eitjes, rupsen en poppen, maar die vallen nu eenmaal veel minder op. Zo was het tien jaar geleden althans nog. Volgens Kars begint door de klimaatverandering deze dip nu al twee tot drie weken eerder. Dus eigenlijk moeten we tegenwoordig spreken van een meidip. Maar uit onderzoek blijkt dat de dip ook dieper is. Daarover sprak Kars na de pauze. Met resultaten uit onderzoek naar aantallen vlinders in Brussel, is een filmpje gemaakt waaruit je kunt zien hoe snel de vlinders in aantallen achteruit gaan. Aanwezig bij de presentatie schrokken daar best wel van, ofschoon we dit al weten natuurlijk. Ik wil dit verslag zeker niet negatief eindigen. Daarom vertel ik nog over twee zaken die aansluiten op het prachtige verhaal van Kars.

Want leuk vond ik ook het verhaal van Kars over Bimag. Bimag staat voor het project “Boeren Insecten Monitoring Agrarisch Gebied”. Sinds 2019 werken LTO Noord, BoerenNatuur en De Vlinderstichting samen binnen dit project. Daarbij wordt ook gebruik gemaakt van LED-vlindervallen. Dat zijn emmers met een LED verlichting die op dag 1 worden neergezet op een plek, en daags daarna worden bekeken op vlinderaantallen en soorten. Het gaat daarbij met name om nachtvlinders. Iedere burger kan zo’n emmer kopen bij de Vlinderstichting.

Door de simpele methodiek kan snel bekeken worden op het boerenerf of het treffen van maatregelen effect heeft. Immers in vier dagen tijd heb je informatie verzameld over de aanwezigheid van vlinders en insecten op vier plekken op een bedrijf.

Maak je erf goed

Oftewel met simpele monitoring kan gekeken worden of getroffen maatregelen effect hebben op vlinderaantallen. En dit sluit voortreffelijk aan bij de adviezen die Kars ons mee gaf voor de aanwezige burgers. Met een tuin. Of een balkon. Of boeren met een erf. Met simpele maatregelen kunnen we de biotoop van de vlinders al verbeteren. De voorzitter van ANLV Geestgrond, Mart Duineveld, sloot de avond ook af met woorden van eenzelfde strekking: Maak je erf goed. Dat is ook het nieuwe project van ANLV Geestgrond, waarbij we de boer op gaan (figuurlijk dan) om burgers en boeren voor te lichten hoe hun erf of tuin anders ingericht kunnen worden ten voordele van de biodiversiteit. Met de aanplant van bepaalde waard- of nectarplanten bijvoorbeeld. Door Kars genoemde soorten daarbij zijn de Vuilboom (Sporkehout), Kamperfoelie, Penningkruid of natuurlijk de bekende Vlinderstruik. Doe dit laatste overigens wel spoedig! Want volgens Kars is er regelgeving op komst dat deze plant niet meer verkocht mag worden als tuinplant omdat het blijkbaar ook de stempel gaat krijgen van “invasieve exoot”. Weer wat geleerd!

Een bloemrijke fietstocht in de Bollenstreek

Door Jan Albert Moolenaar

Op zaterdag 22 juni vertrokken we om 9 uur met ongeveer 14 geïnteresseerden met de fiets vanaf het Gemeentehuis van Lisse. Bij de Heemtuin van Lisse aangekomen werden we verwelkomd door Helma en Laurens Bijl en een andere vrijwilligster. We werden in twee groepen verdeeld en kregen informatie over de bloemen, planten en het bijenleven. De heemtuin begon als Stichting activiteiten te organiseren in 1990 en nu werkt een team van 25 vrijwilligers op woensdag- en vrijdagochtend aan het onderhoud.

We begonnen onze tour vooraan, waar we een strook met stinsenplanten zagen, zoals Stengelloze sleutelbloem en Daslook. Vervolgens liepen we langs een vijver met bloeiende Rietorchissen en Watermunt. Binnen de organisatie is soms een discussie over wat een inheemse plant is, en het antwoord is dat planten minstens met familie- en soortnaam beschreven moeten zijn. In een bloemenveld zagen we Beemd kroon, Zwartmoeskervel in volle bloei en Knoopkruid, het Rapunzelklokje en Ruige anjer.

Beemdoeiaarsbek (Lidy van der Salm)

Er was ook een “eetbare tuin” gepland, waar we Veldsalie, Veldzuring en Rood guichelheil zagen groeien. Er stond een muur van oude stenen uit Leiden met “plantvriendelijke” kalk ertussen, geliefd bij Wijngaardslakken. Ook Muurpeper, Muurleeuwenbek, Muurbloem, Muurhavikskruid en Steenanjers doen het hier goed. In een duinbosperceel met speciale zandgrond zagen we Dagkoekoeksbloemen, de duinrozen en andere bloemen bloeien. Een aantal vrijwilligers en soms de gemeente Lisse houden de bomen en struiken op het terrein in toom. In een beginnende kruidenhoek groeide Grote tijm, Bieslook en Wilde marjolein.

Aan de oostkant vlakbij de Ringsloot, staan bijenkasten opgesteld met duizenden bijen en we leerden dat een koningin tot twee jaar oud kan worden, terwijl een werkbij maximaal zes weken oud kan worden. Dit voorjaar gingen enkele bijenvolken met een nieuwe koningin zwermen en de imker was er op tijd bij om nieuwe kasten bij de bestaande kasten te plaatsen. Wanneer een nieuw bijenvolk wordt gevormd door menselijk ingrijpen, moet het nieuwe volk minimaal drie km verderop staan om problemen te voorkomen. Bijen kunnen namelijk maximaal drie km vliegen op zoek naar stuifmeel, dus hoe meer bloemen in de buurt betekent minder inspanning voor de honingproductie. Het eerste halfjaar van 2024 begon met een achterstand door het weer. Een koningin wordt bevrucht en legt duizenden eitjes. Heel bijzonder waren foto's van de verschillende stadia van een bijendraat. Indrukwekkend hoe de schepping in elkaar zit!

Na de leerzame rondleiding werden we getrakteerd op koffie en koek bij de blokhut met uitzicht op de prachtige bloemen. We bedankten de vrijwilligers hartelijk en vervolgden onze fietstocht door de omgeving, langs Rooversbroekdijk, Middenweg, 3^e Poellaan en via Catharijnelaan, Loosterweg, van Lyndenweg en Stationsweg weer terug naar de Heereweg.

Contact adres via e-mail en komende maandelijkse activiteiten: info@heemtuin-lisse.nl Dank aan Jos voor het leiden en organiseren van deze excursie.

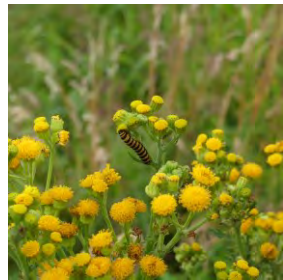
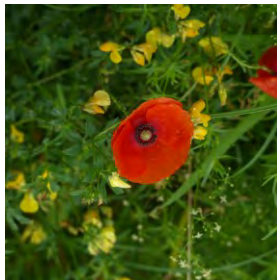
Plantenwandeling Tespelduyn

Door Maud van der Veen met foto's van Sarah Humphrey

Zaterdagochtend 6 juli stonden we met 25 deelnemers lekker droog in het restaurant van Tespelduyn te wachten tot een stortbui overgetrokken was. Een prima moment om iets over de samenwerking tussen Tespelduyn en KNNV Bollenstreek te vertellen. Voor een groot aantal deelnemers was het de eerste keer dat ze op een golfbaan kwamen, voor de rest een bekend terrein vanuit de eerdere inventarisaties, die we daar tussen 2018 en 2022 hebben uitgevoerd. Zij waren natuurlijk benieuwd naar de ontwikkeling van het groen langs de randen van de holes.

Met een zonnetje tussen de wolken begonnen we aan onze wandeling. Eerst langs de parkholes, waar meteen langs de vijverkant veel te zien was. De Kleine lis-dodde, Gele lis en het Harig wilgenroosje toonden hoog uit boven de oude bladeren van de uitgebloeide Dotterbloemen. Tussendoor waren nog een aantal prachtig bloeiende Rietorchissen te zien. Midden in de vijver zwommen jonge Meerkoeten tussen de Waterlelies en liep een Waterhoen voedsel te zoeken voor haar jongen, die zich goed verborgen hielden.

Vervolgens liepen we naar de veldbloemenperken bij hole zeven. Het is ongelooflijk dat nog geen 4 maanden geleden deze hole intensief op de schop is geweest. De waterpartijen zijn verplaatst en op grote delen van de hole is nieuw gras neergelegd. Alleen aan de oevers van het water zie je nog de sporen van deze grote ingreep, er groeien nog geen waterplanten. Aan de rechterkant van de hole is nu weer plek vrij gekomen voor een nieuw veldbloemenperk, dat net is ingezaaid.

Gevlekte rietorchis, Klaproos, Jacobskruid

Het oude (eerste veldbloemenperk) is inmiddels alweer 4 jaar oud. Er bloeien nog steeds veel verschillende veldbloemen, zoals Glad walstro, Gele walstro, Knoopkruid, Honingklaver, Brunel, Groot kaasjeskruid en Dagkoekoeksbloem. Op de

grond waren Zilverschoon, Ooievaarsbek en Reigersbek te vinden. Naast het veldbloemenperk groeide een Gunnera. Met zijn manshoge bladeren en zijn bijzondere bloem is het een imposante plant. Jammer genoeg was de Brede wespenorchis niet te vinden.

Via de parkholes liepen we langs een inmiddels gerooid wortelveld, dat als wisselteelt voor de bollen gebruikt wordt, de terp op. De gele toortsen van de Stalkaarsen op de zuidhelling van de terp hielden goed stand in de wind. De Speerdistel en Akkerdistel gaven een mooi contrast met hun paarse kleur. En natuurlijk waren daar de grote witte schermen van de Reuzenberenklauw. De schapen liepen al kauwend door dit ruige veld, waar je langzamerhand wel steeds meer riet ziet opkomen. Het was goed helder en in de verte zagen we Noordwijk, Den Haag en Leiden duidelijk liggen. En ook de aankomende donkere wolkenpartijen.

Langs het slingerende pad de terp weer af, dat de laatste jaren nog maar eenmaal per jaar wordt gemaaid, waardoor het er nu een kleurrijk spektakel is geworden van veldbloemen. Klapprozen, Duizendblad in allerlei kleuren, Wilde peen, Vijfvingerkruid, Kompassla en Jacobskruiskruid wisselen elkaar af.

Langs het Steengrachtkanaal bloeiden de waterplanten. De Gele dotterbloem dreef in het water, een paartje Futen was druk bezig hun twee kinderen te voeren. Langs de kant vonden we Waterzuring en Waterscheerling afgewisseld met Koninginnenkruid. Tussendoor groeide laag bij de grond het Blauw glidkruid en de paarse Watermunt. Het was een mooie oeverrand geworden. En de struiken aan de andere kant van het pad waren inmiddels volgroeid tot een dicht bosje, waar veel vogels hebben gebroed, zoals Fitis, Spotvogel, Nachtegaal en Tuinfluiter. De deelnemers waren verbaasd over de natuurwaarde op een golfbaan, de oud-inventariseerders aangenaam verrast over de ontwikkelingen.

Avondwandeling naar de Reeuwijkse Plassen

Door Bart Haber met foto's van Adrie van Dam

Vrijdag 26 juli ben ik voor de eerste keer meegegaan met een excursie van de "KNNV Natuurvereniging de Bollenstreek". Ik werd op deze avondwandeling attent gemaakt door een berichtje in een plaatselijk krantje. Ik geniet erg van de natuur, maar ben niet per se een "kenner". Na mijn pensioen ruim 7 jaar geleden ben ik me wat gaan verdiepen in de wereld van verrekijkers (wat valt daar veel over te lezen zeg!) en heb ik er een aangeschaft met als doel met name van vogels te gaan genieten. En eigenlijk viel het me altijd een beetje tegen wat ik al wandelend door de verschillende natuurgebieden te zien kreeg. Ik hoorde veel, maar echt goed kunnen bekijken dat is een ander verhaal. De reden daarvoor is me natuurlijk duidelijk, ik weet gewoon niet goed hoe en waar ik moet kijken, dus ik vond deze gelegenheid om in het gezelschap van ervaren "kenners van de natuur" laagdrempelig een lesje te krijgen in "leren kijken", fantastisch.

En wat heb ik genoten van deze prachtige avond. Het weer was schitterend en veelbelovend voor een mooie zonsondergang. Weliswaar bewolkt, maar die bewolking leek op te lossen en een half bewolkte hemel waar aan de horizon de zon net onderuit komt vlak voordat hij ondergaat. De verschillende fotografen in ons gezelschap liep het water al uit de mond bij dit vooruitzicht.

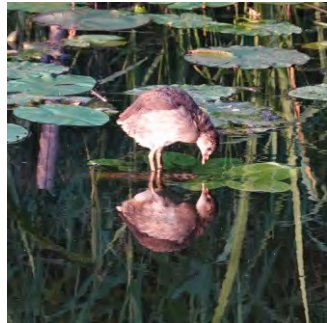
Met zijn zevenen vertrokken we om 19.00 uur vanaf het gemeentehuis in Lisse op weg naar "Ravensberg", een van de 13 "Reeuwijkse Plassen". Jos van Schie had een wandeling in gedachten rond deze ongeveer 1.5 km² grote plas. Een flink deel van deze wandeling van ongeveer 7 km gaat over een vrij smal pad. Maar we begonnen vanaf parkeerplaats "Reeuwijkse Hout" met een stuk lopen door een woonwijk met "wat luxere huizen", waar we erg genoten van de vaak toch wel heel erg mooi aangelegde tuinen.

Voor mij begon het grote genieten wanneer een van de medewandelaars zich spontaal liet ontvallen wat een prachtige bloem, waterlelie of rups hij of zij zag, of wanneer anderen met zeer geofende oren mij attendeerden op vogels die hij of zij onderscheidde van alle geluiden uit de omgeving.

We zagen bijvoorbeeld prachtig hoe een Visdief met een lekker hapje in zijn snavel een paar maal trots boven ons hoofd heen en weer vloog (wat kwam mijn verrekijker nu goed van pas!). Ik werd attent gemaakt op het prachtige gele Heelblaadjes en de al even mooie blauwe Waterhyacint. Ludiek waren de drie verschillende typen fuut die we hebben gespot. Naast de prachtige vogel (wat blijft hij toch mooi, ook al zie je hem vaak) zagen we ook nog een roestig kunstwerk in de vorm van een fuut in een van de tuinen en tenslotte het logo op het bord van Zwembad de Fuut.

In de beschoeiing van de sloten zagen een aantal van ons een Bruine rat wegflitsen en in weer een andere sloot stond boven op het water, zo leek het althans, een jonge Waterhoen. Het mooie van dat beestje was dat, omdat hij op een blad stond wat net onzichtbaar onder water zat, het water om hem heen rimpelloos was, waardoor hij prachtig op zijn "gespiegelde zelf" leek te staan.

Prachtige paarse Kattenstaart, Zwanenbloem, Koninginnenkruid, overal werd ik op gewezen door de ervaren spotters en ook kruiste een Rode Amerikaanse rivierkreeft ons pad nog op gevaarlijke wijze, je staat er zo bovenop als je niet uitkijkt. In een weiland spotten we een prachtige Fazant, zijn gedrag suggereerde dat hij een nest verdedigde, maar jongen zagen we niet van die grote afstand. En in de lucht meerdere prachtige voorbij vliegende luchtballonnen, wat moet het een mooie ervaring zijn om op die manier de Reeuwijkse Plassen te verkennen. Vanaf het smalle pad was de zonsondergang prachtig. Misschien niet zo spectaculair als sommigen hadden gehoopt. Dat kwam omdat de bewolking inmiddels helemaal was opgetrokken en de prachtige schakering die bewolking kan creëren er niet was, maar adembenemend blijft het, zeker wanneer je de laatste 10 minuten de steeds rodere zon letterlijk ziet zakken, je ziet hem gewoon bewegen, zo snel gaat het. En wat ik dan altijd weer leuk vind om me te realiseren is dat je helemaal de zon niet ziet zakken, maar dat wat je werkelijk ziet de "achteruit draaiende aarde" is.

Nadat de zon onder was maakte Jos ons erop attent dat er een beetje tempo moest worden gemaakt, er was nog een flink stuk te lopen en het werd snel donker. En snel lopen wilden we maar al te graag! Want inmiddels kruisten dikke wolken met miljoenen zoemende muggen ons pad, zo erg dat ik mijn leesbril maar opzette om mijn ogen wat te beschermen. En na een kwartiertje wild om ons heen slaan met een flink aantal zwarte plekken op blote armen en benen van muggenlijken als gevolg, bereikten we de gewone paden weer, dat was wel even een opluchting. Een paar van ons zagen ook nog de Purperreiger, een vrij unieke gebeurtenis, maar zelf heb ik die helaas gemist! Had ik maar bij de “kenners” moeten blijven! Eigen schuld, dikke bult!

Niet alleen heb ik genoten van al het moois waar ik onderweg op werd geattendeerd, ik vond het ook leuk om in dit wat kleinere gezelschap al wandelend en kletsend een aantal mensen wat beter te leren kennen. Dus voor mij was het een zeer geslaagde avond toen we stipt op tijd om 23.00 uur weer bij het gemeentehuis werden afgezet. En ik ben zeker van plan om er een volgende gelegenheid weer bij te zijn.

♣ - Natuurbeleving, van desinteresse tot verbazing

Tekst en foto Jan Plomp

Op een zondagmiddag liepen mijn zoon en ik bij Panneland naar binnen, vlak bij de kromme boom die er al jaren ligt, zag mijn zoon een hagedis. Uiteraard bekeken we de hagedis goed, zij bleef rustig in het magere zonnetje zitten. Ik vond het wel een moment om te delen, en maakte een jong stel attent op de hagedis: "Kijk een hagedis", "Dankjewel, maar geen interesse". Enigszins verbaasd over de reactie, zag ik een man aankomen, die voor die tijd al duidelijk belangstelling had voor de omgeving. "Wil je een hagedis zien"? "Ja graag" was het antwoord, nadat er een paar foto's waren gemaakt liep hij verder, na een vriendelijk dankjewel. Hierna maakte ik een vrouw attent op de hagedis, ze kwam enthousiast kijken en sloeg enigszins "flabbergasted" haar hand voor haar mond, zo bijzonder was voor haar de waarneming. Ze was ons heel dankbaar voor het feit dat de waarneming met haar deelde. Over diversiteit gesproken.

🦅 Een leuke belevenis: het ringen van jonge buizerds

Tekst en foto's Jan Plomp

Wil Tamis had mij gevraagd of ik mee wilde om Buizerdjongen te ringen. Ik had wel geholpen met het ringen van Kerkuilen, maar nog niet van een Buizerd. Nadat we ons, er waren nog drie deelnemers, onder wie een klimmer en een ringer in opleiding, hadden verzameld op de afgesproken plek, liepen we door een weiland waar ook nog een aantal paarden, waaronder een paar nieuwsgierige, hun vertier zochten. Na het weiland veilig te zijn doorgekomen, moesten we over een omgekeerde vangrail naar de overkant van een sloot. Dat ging gelukkig allemaal goed. Maar aan de overkant van de sloot begon een oerwoud van brandnetels van bijna twee meter hoog. Opletten geblazen dus. Er lagen ook nog de nodige boomstammen tussen de brandnetels. De brandnetels werden met zorg opzij getrapt, zodat we zonder geprikt te worden de werkplek konden bereiken. Echter, deze werkplek moest eerst nog worden gecreëerd door de brandnetels plat te trappen.

De boom waarin het nest zich bevond, was gevonden en goedgekeurd door de klimmer. Nadat de klimmer zijn klimtuig en klamschoenen had aangetrokken, klom hij behendig naar het buizerdnest, ik denk zo'n acht meter hoog.

Nadat hij de jongen, niet zonder slag of stoot want één van de twee was “not amused” en liet dat merken door zijn snavel te gebruiken, in de boodschappentas had gestopt, kwam de buit op de begane grond. De ringer kon zijn werk doen en de assistenten mochten foto’s maken.

Nadat de noodzakelijke metingen waren gedaan, werden ze gewogen. De vleugellengte werd gemeten en de dikte van de poot werd vastgesteld. Aan de dikte van de poot kon Wil vaststellen dat het een mannetje of vrouwtje was. Na het noteren van deze gegevens werden de jongen weer naar boven getakeld naar de klimmer, die tijdens het ringen kon genieten van de omgeving vanuit zijn uitkijkplaats. Nadat de jongen weer in het nest waren gedaan, kwam de klimmer abseilend naar beneden, een bijzonder schouwspel om te zien. Daarna keerden we weer dezelfde weg terug.

Ik vond het een bijzondere ervaring. Wil bedankt.

Vogels, een eekhoorn en een woelmuis vanuit een luie stoel

Tekst en foto's Sjaak Weijers

Voor onze vakantie in juni was de keuze gevallen op een leuk vakantiehuisje midden in het bos vlakbij Otterlo. Het huisje had een veranda met uitzicht op een voederplek voor vogels en andere dieren. We kochten voldoende voer, dat we daar hebben opgehangen en gestrooid. Voor de veranda was een kleine open plek in het bos en ik kon dus heerlijk gaan zitten met de camera in de aanslag en wachten op alles wat er tevoorschijn kwam.

Omdat dit al een bestaande voederplek was, wisten de vogels en andere dieren deze al snel te vinden. Naast de gewone soorten die we hier ook vaak zien, zoals de Merel, Vink, Roodborst, Pimpel – en Koolmees, Zwartkop, Winterkoning en Grote Bonte Specht, kwamen er ook soorten langs die we niet zo vaak in de tuin en omgeving zien. Bijvoorbeeld Appelvink, Grauwe Vliegenvanger, Matkop, Glanskop en de prachtige Goudvink, die ik al jaren niet meer gezien had. Verder zag ik ook regelmatig de Boomkruiper en de Boomklever die ook een graantje meepikten.

Verderop in het bos zat een kolonie Raven die zich flink lieten horen en af en toe overvlogen. Helaas had ik te weinig zicht omhoog om daar foto's van te kunnen maken.

Op het strooivoer kwamen regelmatig een paar Rosse woelmuizen af, grappige beestjes om te zien en razend snel.

Een hoogtepunt was de Europese rode eekhoorn die elke dag langskwam. Eerst zag je hem hoog in de bomen prachtige capriolen maken, razend snel over de takken springen en zich met een indrukwekkende sprong van boom tot boom verplaatsen. Daarna kwam hij voorzichtig naar beneden gekropen, steeds langs dezelfde boom, om zich te goed te doen aan de pinda's, die ik daar had neergehangen. Het was steeds een genot om naar te kijken.

Eekhoorn aan de haal, met een lekker nootjesmaal

Door Adrie van Dam met foto Sjaak Weijers

In een hoekje van de tuin
Een eekhoorn met z'n kopje schuin
Hij kijkt steeds in het rond
of er nog iets lekkers stond
Zou hij nog wat verder gaan?
Of toch maar hier blijven staan?
Dag eekhoorn! Wat zie jij daar?
Ga je springen? Zit je klaar?
Met je pootjes, rits rits rits
en je oortjes, spits spits spits
De eekhoorn wipt op zijn gemak
Van tak naar tak naar tak
Het eekhoornetje, rap en vlug
Springt in de bomen, heen en terug
Springt over en op de takken
En gaat lekkere nootjes pakken
Niet bedoeld voor dit dier
Maar hij pakt ze toch met plezier

De prachtige foto van Sjaak Weijers was inspiratie voor dit rijm.

🦆 Pop-up vogelrestaurant in de Westhoek

Tekst en foto's Annelies Moolenaar

Het was een erg natte winter en lente! Bij de ingang van de Amsterdamse Waterleidingduinen staat daarom een waarschuwbord, dat paden en valleien nog onder water staan. Een geliefd bankje op de grens Westhoek-Haasveld (ongeveer twee kilometer vanaf ingang De Zilk) is daardoor dan ook al lange tijd niet bereikbaar. In plaats van een grassige vlakke (vol Damherten) was het gebied tot ver in juni een prachtige plasdras, waar veel en bijzondere vogels op af kwamen.

Het begon met een heleboel Krakeenden, Slobeenden en wat Bergeenden, die daar lekker gingen slobberen. Toen bleek er, naast een paar Wintertalingen, ook een Zomertaling te vinden, en Geoorde Futen! Zomaar een pop-up-restaurant voor vogels die van natte dras houden! Begin mei begon de steltloper trek optimale vormen aan te nemen. Grote aantallen Tureluurs (een stuk of dertig), en misschien wel honderd Bontbekplevieren foerageerden daar waar het water zich al wat teruggetrokken had. Verder een groepje Kemphanen, (waaronder enkele mooi uitgedoste mannetjes die de kraag al flink opzetten), enkele Groenpootruiters, Zilverplevieren, Bosruiters, Kluten, een Kanoet, een Oeverloper. Heel fraai waren drie Krombekstrandlopers, waarvan eentje ook al bijna in het rode zomerrepak. Twee Casarca's zag ik er, en een enkele Pijlstaart. Kleine Plevieren, die

doorgaans om deze tijd baltsend aanwezig zijn, waren moeilijker te ontdekken tussen de veelheid aan bontbekjes.

Krombekstrandlopers

Bontbekplevier en Kleine Plevier

Veel vogels: dan ook veel vogelaars, en daarmee de kans op ontdekkingen van nog meer bijzonderheden. Daags nadat ik er geweest was, werd er door een blij veraste vogelaar een uiterst zeldzame Griel ontdekt! En de dag erna opnieuw. Die had ik dan mooi gemist. Maar niet getreurd: er werd ook een Amerikaanse Wintertaling gezien, en het is mij gelukt die wel in beeld te krijgen. Niet foto-waardig voor dit blad, maar wel mooi op het netvlies. Tussen alle rustende Krakeenden zat ook af en toe een vrouwtje Kokardezaagbek, maar die werd als 'ontsnapt' (dus geen wilde vogel) beschouwd.

Wie het kleine niet eert... van het gewone spul viel ook volop te genieten. Kibbelende Meerkoeten, Kieviten, een Wilde Eend met pullen. Er foerageerden veel Oeverzwaluwen. Ze lieten zich een keer goed bekijken op het naastgelegen hek. Ook vele Gier-, Huis- en Boerenzwaluwen ontdekten dit waterrijk gebied als een omgeving waar veel eetbaars te vinden viel.

Op 30 mei was de steltloper trek zo'n beetje ten einde. De plas zag er uit als een marktplein in coronatijd. Nog een paar Tureluurs en één Bontbekje. En wie hoorde en zag ik opgewekt weer zijn/haar plekje innemen? Een Kleine Plevier, die leek te zitten broeden op het (gelukkig nog steeds afgesloten) pad!

En dan toch nog weer, door een alerte vogelaar die dacht "er zou toch nog best wat leuks kunnen zitten" werd op zondag 2 juni de zeer zeldzame Breedbekstrandloper gezien! Dankzij deze melding hebben ook daar weer vele vogelaars van kunnen genieten. Twee paartjes Geoorde Fuut zwommen inmiddels met jongen op de rug, in de verste plas. Voor hen is het dan ook nog tot een succesvol broedseizoen gekomen! Inmiddels, eerste helft juli, zijn al weer de eerste steltlopers aan de terugtocht begonnen, en, las ik, zijn er Zomertalingpulletjes gezien. Fantastisch! Laat deze natte vallei altijd maar lekker onbegaanbaar voor mensen blijven!

* Een wolvin met 8 poten

Tekst en foto Adrie van Dam

Ze zit half verscholen tussen het gebladerte en wacht rustig. Een licht gekleurde streep over haar lijf zorgt voor een goede camouflage. Met haar acht goed ontwikkelde ogen houdt ze de omgeving scherp in de gaten. Zodra er een lekker hapje in de buurt komt, schiet ze tevoorschijn en gaat er achteraan. Acht poten komen goed van pas en ze kan met hoge snelheid rennen. De Wolfspin dankt haar naam aan haar jachttechniek, die vergelijkbaar is met die van een wolf: een prooi blijven volgen. Een web om prooien te vangen heeft ze niet, ze is een echte jaagster.

Het mannetje dat veel kleiner is dan het vrouwtje, begint met het verleiden door haar een lekker hapje aan te bieden. Zodra het vrouwtje dit geschenk accepteert en begint te eten, is het de kans om te paren. Je zou ze zomaar in je tuin kunnen tegenkomen, stevig verstrengeld, acht poten om acht poten heen. Haar nakomelingen worden nog verpakt in eitjes in een cocon gedragen, om hen te beschermen tegen roofdieren. Ze is een zorgzame moeder. Wanneer de eitjes uitkomen, klimmen de kleine spinnetjes via de poten op de rug van de moeder. Voorlopig zijn ze nog veilig, totdat ze zelf op jacht gaan of ten prooi vallen van een hongerig roofdiertje.

Natuurinventarisatie Klein - en Oud Leeuwenhorst

Tekst Maud van der Veen met foto's van de werkgroep

Zoals we in Duinrel 2024, no 1 hebben verteld inventariseren we dit jaar Klein Leeuwenhorst en Oud Leeuwenhorst. Stonden we in januari nog met dikke kleren aan wat verdwaasd om ons heen te kijken, in de maanden erna hebben we alle hoeken van het gebied al meerdere keren verkend. Zie ook:

<https://waarneming.nl/bioblitz/bioblitz-klein-en-oud-leeuwenhorst-2024/>

In het eerste half jaar hebben we in de bosachtige gedeelten gezien dat het gekapte hout langzamerhand is opgeruimd en de ruimte langzamerhand werd ingenomen door nieuwe planten en struiken. Een groot deel van het bosachtige gebied is toegankelijk voor loslopende honden, waardoor het redelijk druk bezocht is. Een ander deel is omgebouwd tot een klimbos voor kinderen, die kunnen genieten van allerlei houten klimobjecten. Toch blijft er gelukkig genoeg natuur over. De wandelpaden en de speelplekken worden intensief betreden, maar daarnaast vind je allerlei wilde planten, waarop een grote diversiteit aan insecten leeft. Ook de vogels en paddenstoelen vinden het een prima plek.

Op veel van de weilanden graasden gedurende het hele jaar regelmatig de paarden van Stal Kees Wassenaar. Op de weides staat kruidenrijk gras, dat voor paarden geschikt is. In de wintermaanden werden ze af en toe bijgevoerd. Enkele weilanden werden niet begraaasd en waren in het kader van natuurbescherming tot 1 juni of 15 juni niet toegankelijk, zodat de weidevogels betere broedkansen krijgen. Na die tijd zijn die weilanden gemaaid en is de opbrengst opgeslagen voor de winterperiode.

We hebben in het eerste half jaar zo'n 1.300 soorten op naam weten te brengen. Er zijn weer veel verschillende mensen (72) bij het project betrokken en met elkaar hebben we ruim 7.500 waarnemingen ingevoerd.

Over het gehele terrein hebben we te maken met vier verschillende biotopen. Drie soorten bossen: 1. Haagbeuken- en Essenbos, 2. Dennen-, Eiken- en Beukenbos en 3. Droogbos met productie. En de weilanden zijn Kruiden- en faunarijk grasland. Voor elk type biotoop zijn indicatorsoorten benoemd, die iets zeggen over de natuurwaarde en het beheer. Alhoewel we alles wat we tegenkomen noteren, zijn die soorten natuurlijk wel extra interessant. We blijven extra op die soorten gespittst. Maar daarover vertellen we in het najaar meer.

Wat waren leuke vondsten tot nu toe?

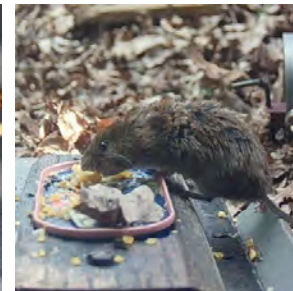
We hebben 91 verschillende soorten vogels gespot. Leuk waren de Appelvink, Kleine Bonte Specht, Zwarte Roodstaart, Spotvogel, Koekoek en Nachtegaal. Inmiddels zijn vier jonge Bosuilen (zie foto vorige Duinrel) en twee jonge Buizerds geringd (zie Natuurmomentje).

We hebben 327 verschillende soorten planten gevonden. Waaronder de wat zeldzamere Bittere scheefbloem, Hemelroosje, Gele anemoon en Zomerklokje. Maar ook op insectengebied was er veel te beleven. We vonden bijvoorbeeld 44 verschillende soorten wantsen, waaronder de bijzondere Bonte dennenschildwants, de Elzenridderwants en de wat algemenere Koolschildwants.

Fitis, Bittere scheefbloem en Koolschildwants

Het aantal dagvlinders was met 17 soorten wat laag, waarschijnlijk door de vele regen. Een leuke was de Eikenpage. Het aantal soorten nachtvlinders lag wat hoger, waarbij ook de led-emmer gebruikt werd. We vonden 117 soorten, waaronder de Viervlekdwergmot en de rups van de Heidewitvleugeluil. Maar ook onze cameravallen lieten leuke beelden zien van veel muizen, egels, een vos en een ree.

Eikenpage, Heidewitvleugeluil en Rosse woelmuis

Struinen door de Maasduinen

Tekst en foto's Paul Venderbosch

Al een aantal jaren kom ik in het noordelijke deel van Limburg, waar de Nationale Parken De Maasduinen en de Hamert liggen. Of ik huur met Saskia een huisje in het vakantiepark Klein Vink in Arcen. Of ik ben te gast in een mooie woning tegen de Duitse grens, die in eigendom is van familie van één van onze leden. Dit jaar was ik er in de eerste week van maart en het tweede weekend van mei.

Dorperheide, Wellerlooi

In de eerste week van maart was het mooi weer, maar er was veel water in het gebied van de Dorperheide. De Dorperheide maakt deel uit van het Nationaal Park de Maasduinen, een gebied met duinen, bossen, heide, laagveen, beekdalen en vennen. In dit gebied ligt ook het Grenswater. De wandelpaden die vanaf de Dorperheideweg naar het Grenswater lopen, waren in maart en mei niet meer bruikbaar vanwege het vele water. Dit was ideaal voor de Bever, die in dit gebied steeds meer voorkomt. Op steeds meer plekken zag ik sporen van vraat aan bomen. Vlak bij ons vakantiehuis foerageerde een Zwart-rosse zandbij. In de weilanden naast de Maas zag ik ganzen en ook een groot aantal Kolganzen. Maar de alermooiste waarneming in die dagen was de trek van Kraanvogels. In die eerste week van maart kwamen er in Nederland veel meldingen van overtrekkende kraanvogels, ook over de Maasduinen. Ik had ze nog nooit in Nederland gezien, dus dat was een mooie ervaring.

Bislicher Insel, Xanten (Duitsland)

Op Hemelvaart trok ik opnieuw naar het zuiden. Met Pel, Arie, Hanneke, Frans, Jan en Peter. Nu was het niet alleen plantjes en beestjes kijken. Nee, er moest ook gewerkt worden aan de tuin van het huis waar we verbleven. Er moest een vijver komen met een natuurvriendelijke over. Dit harde werken werd direct al op de eerste dag gedaan, zodat we vrijdags na Hemelvaart naar Duitsland konden. Langs de Rijn, nabij Xanten, liggen de "Bislicher Insel": Een natuurgebied met natte stukken en ook kruidenrijke graslanden met veel vogels. Bijzonder was de waarneming van de Zwarte Wouw. Verder zagen we de Kleine Plevier en de Bontbekplevier naast elkaar in het veld. Op enkele akkers zaten Roeken en bij een boomgaard tuurden een groot aantal vogelaars door hun kijker naar een Steenuiltje. Qua insecten was het ook leuk: we zagen onder andere de Fraaie schijnboktor, een Europese Hoornaar en een Viervlek (libel).

Fraaie schijnboktor, Plasrombout en Europese hoornaar

Nachtvlindersen

Zelf had ik een LED-emmer meegenomen en op twee avonden neergezet in het lange weekend. De oogst was een aantal leuke soorten, zoals de Meriansborstel, de Salielichtmot, de Gepijlde microuil, de Dwerghuismoeder, de Aangebrande spanner, de Taxusspikkelspanner en de Varensbanner. Het leuke van dat nachtvlindersen is dat ik met zo'n groot aantal soorten in het eerste jaar nog veel nieuwe ervaringen op doe. Soorten die ik nog nooit gezien heb, laat staan dat ik de naam wel eens gehoord heb.

't Sohr, Blitterswijk

Zaterdag 11 mei stond er in de ochtend een fietstocht op het programma. Zo leerden we een nieuw natuurgebiedje kennen in Blitterswijk: 't Sohr. Een prachtig nat gebied waar we geregeld de Cetti's Zanger hoorden. Ik leerde het geluid steeds beter kennen omdat ik de Merlin Bird ID op mijn mobiel had geïnstalleerd. Een app die vogelgeluiden registreert en vervolgens weergeeft welke vogelnamen herkend worden in die opname. In de middag wandelden we met Henny Martens langs de oever van de Maas en staken vervolgens de N271 over om de Hamert in te lopen. Henny is bestuurlijk actief voor de IVN Maasduinen en kent de streek op zijn duimpje. Langs de Maas zagen we enkele bijzondere soorten zoals het Kruisbladwalstro, de Gulden sleutelbloem en Beemd-kroon. De tocht eindigde langs het Gelderns-Nierskanaal waar we ook een Weidebeekjuffer zagen.

Zondagsrust

Op zondag ging een deel van de groep weer naar de Bislicher Insel. Zelf nam ik even de rust en maakte met Pel nog een wandeling over de Dorperheide en zagen naast het Landkaartje (voorjaarsvorm) een mooie zeldzame libel: de Plasrombout. Een soort die in West-Nederland niet voor komt.

Valkruid

Door Paul Venderbosch

Ontvallen
Ik struinde ooit
door Lichtenvoord
letwat verstrooid,
best ongestoord

Ik zag toen daar
dat kruidje staan
met die naam, maar
mij was ontgaan

hoe het heette
wist ik niet meer
Straal vergetuh
Au. Dat doet zeer!

Aandacht groeide
voor die naam
dat daar bloeide
Onaangenaam

struikelde ik
over plant en naam
duikelde ik
best onbekwaam

voorover neer
pal naast het kruid
Toen wist ik weer
Ik was er uit!

Valkruid heet het
Ik lag er naast
In 't bloemenbed
Geheel verdwaasd

Ik groeide op in Lichtenvoorde. In mijn jeugd nam mijn vader me wel eens mee naar een weilandje in het natuurgebied Koolmansdijk, in het kerkdorp Lievelede. Daar stond *Arnica montana*. In het Nederlands bekend onder de namen Valkruid of Wolverlei. Als ik mijn vader dan weer eens onverwacht naar een naam vroeg wist hij het meestal wel. Maar af en toe kwam hij er ook niet op.

De naam Valkruid komt van het gegeven dat extracten van deze plant goed werkzaam is bij kneuzingen en blauwe plekken. Het modern Duitse "Wohl für Allerlei" (goed voor allerlei) is mogelijk een basis voor het begrip "Wolverlei".

Valkruid (Jan Bischoff Tulleken)

Waarnemingen 1 mei t/m 31 juli 2024

Tekst en foto's Sarah Humphrey

Als ik dit schrijf (halverwege augustus) zijn de meeste Gierzwaluwen al vertrokken, er liggen op dit moment zo goed als geen bollenvelden in de streek onder water en de najaarstrek moet nog op gang komen. In de afgelopen periode konden vogelaars toch genieten van onder andere roepende Ransuilen, hoempende Roerdampen, broedende Slechtvalken, overvliegende Zeearenden en een flitsbezoek van een Reuzenstern. Hoezo 'komkommertijd'? Het volledig overzicht van de waarnemingen van de afgelopen drie maanden is terug te vinden op https://knnvbollen.waarneming.nl/observations_by_day.php?groep=1.

Een waarnemer telt op 8 mei 26 Futen op de Klinkenbergerplas (HVS).

Op 5 juni vliegen er twee Koereigers in zuidelijke richting over de Noordzijderpolder – Kraaierslaan (RGE). Een Kleine Zilverreiger is op 21 juli ter plaatse in de Hemmeerpolder te Warmond (JDR). Op 7 mei vliegt er een Purperreiger in noordelijke richting over de Oude Vuilnisbelt in Sassenheim (JDR). Een opvliegende ex. is te zien in de omgeving van de Oosterduinse Sloten in Noordwijkerhout (RGE). Van 1 mei tot en met 30 juli is er een Roerdomp regelmatig te zien op en rond de Oude Vuilnisbelt in Sassenheim. Hij is ook duidelijk 'hoempend' te horen, het kenmerkend lage, diepe geluid van deze soort (VWA). Een Ooievaar is op 30 mei te zien op de nestpaal in Park Rusthoff te Sassenheim, het komt niet tot nestbouw (WNL). In de Elsgeesterpolder te Voorhout komt het wel tot broeden, op 16 juni zijn er twee volwassen vogels ter plaatse, een op de nestpaal met minimaal een jong en een andere adult vogel in het grasland nabij (WNL).

Leuk is de waarneming op 29 juli van een overvliegende Zwarte Ooievaar boven het bollengebied noord van Hillegom (WNL).

Een grote groep van 3460 Brandganzen vliegt op 4 mei in noordelijk richting over de Oude Vuilnisbelt (HVS). Van 4 tot en met 6 mei blijft er een paartje Krooneend op de Klinkenbergerplas (HVS, WNL).

10 Lepelaars zijn op 27 juni te zien in de wijk Poelpolder te Lisse (WNL). Nog een groep van 10 vogels is op 21 juli ter plaatse in de Hemmeerpolder te Warmond (EBO).

Een Wespendief vliegt op 5 mei in noordelijke richting over de Oude Vuilnisbelt (HVS, JDR). Op 30 juni vliegt er een over het centrum van Sassenheim (HVS). De vogel die op 20 juli over het centrum van Hillegom vliegt is flink in de rui, hij mist een aantal slagpennen (WNL). Een Zwarte Wouw vliegt op 10 mei in noordelijke richting over de Grote Looster in Lisse (WNL). Drie gelukkige vogelaars zien op Bevrijdingsdag een Rode Wouw over de Oude Vuilnisbelt vliegen. De vogel duikt de Eendenkooi in (HVS, JDR, SHU).

Langzamerhand zien wij vaker de Zeearend in onze contreien, op 4 mei vliegt er een over het zuidelijke deel van de Zwetterpolder (PSP); een vogel vliegt op 28 mei in noordelijke richting over de Keukenhof (WNL) en op 28 juli vliegt er een onvolwassen ex. over Camping Vergeer in Warmond (WNL). Op 23 mei is er een ♂ Blauwe Kiekendief ter plaatse in de Noordwijkerhoutsche Geest (WNL).

Een ♀ Havik vliegt op 26 juli over de Hellegatspolder net buiten Sassenheim (JDR). Een Visarend vliegt op 9 juli over de Sollasi bungalowpark in Noordwijkerhout (RJA). Op 11 mei vliegt er een Boomvalk over de Hoogeveense Polder in Noordwijkerhout (OTH). Nog een ex. is op 24 juli ter plaatse langs het Kroftwegje in Sassenheim (WNL).

De Sassenheimse Slechtvalken hebben weer een succesvol broedseizoen achter de rug. Ondanks het feit dat het mannetje plotseling kort na het uitkomen van de eieren verdween, is het toch het vrouwtje als alleenstaande moeder gelukt om haar drie meiden groot te brengen. Net als vorig jaar is het hele gezin regelmatig te zien op en rondom de toren van de Pancratiuskerk (VWA).

Dit jaar heeft een paartje Sperwer met succes in Park Rusthoff in Sassenheim gebroed. Op 25 juni zijn de jonge vogels geringd, het zijn een vrouwtje en drie mannetjes.

Op meerdere plekken in de regio komen waarnemingen binnen van Patrijzen met jong, de grootste groep is er een van 18 vogels (2 ouders met 16 jongen) langs de Leidse Vaart (Noordwijkerhoek) (WNL). Leuk is de waarneming op 9 mei van een roepende Kwartel in een hyacintenveld in de Zilkerpolder (WNL).

Vijf Kleine Plevieren zijn op 18 mei ter plaatse in de omgeving van de Grote Looster te Lisse (WNL). Op 3 juli zijn er twee juvenielen en een volwassen vogel te zien in de Vosse- en Weerlanerpolder te Hillegom (WNL).

De laatste Grutto van het jaar in onze omgeving (voor zover ingevoerd op waarneming.nl) is op 25 juni te zien langs de Leidse Vaart ter hoogte van de Noordelijke randweg te Voorhout (WNL). 7 Oeverlopers en 17 Regenwulpen vliegen op 4 mei over de Oude Vuilnisbelt in Sassenheim (HVS). Hier zijn er ook 17 overvliegende Regenwulpen te zien (HVS). Gaaf is de waarneming van een Reuzenster op 2 mei vanaf de Oude Vuilnisbelt. De vogel komt aanvliegen vanaf Leiden en buigt na de Eendenkooi af richting Sassenheim (HVS). Op de najaarstrek verschijnt deze soort

in kleine aantallen in Nederland, in het voorjaar passeren slechts enkele individuen. Zes Grote Sterns vliegen op 24 juni over het Sollasi bungalowpark in Noordwijkerhout. Hun roep is goed te horen (RJA). Op 7 mei vliegt er een Zwarte Stern in noordelijke richting over de Oude Vuilnisbelt (JDR). Op 19 mei roept een Koe-koek de hele dag door op het Sollasi bungalowpark in Noordwijkerhout (RJA). De kenmerkende roep van deze soort is ook te horen bij de Klinkenbergerplas, het Oosterduinsemeer, in de Eendenkooi te Warmond en in de omgeving van de Achterweg in Lisse (VWA).

Juveniele Ransuilen zijn in juni en juli in de avonduren roepend te horen in Lisse, Sassenheim en Warmond (WNL). Op 9 mei roept er een Bosuil op Oud Leeuwenhorst in Noordwijkerhout (SWE); een vogel is op 31 juli ter plaatse in de Lageveense Polder te Lisse (WNL). Een paartje Kerkuil broedt in een schuur in Lisse, er zijn drie jongen. Helaas vliegt er uiteindelijk maar eentje uit. Op 1 mei vliegt er een Velduil op van een weiland in de Hoogeveense Polder te Noordwijkerhout (WNL). 45 Gierzwaluwen foerageren op 18 juli boven het centrum van Voorhout (MDG). Twee vogelaars genieten op 8 mei van twee foeragerende Ijsvogels op de Klinkenbergerplas. Eentje weet binnen 10 minuten drie visjes te vangen (HVS, SHU). Deze soort is ook regelmatig te zien bij Huys te Warmond (VWA) en ook een keer in Park Rusthoff te Sassenheim (WNL). Een groep van 12 Oeverzwaluwen is op 8 mei te zien bij de oeverzwaluwwand op de Kleine Klinkenbergerplas (HVS, JDR). Een Kleine Bonte Specht is op 9 juli te horen op Oud Leeuwenhorst te Noordwijkerhout (SWE). Apart is de waarneming van niet minder dan 5 Bijeneters, gezien op 3 juni vliegend over de Klinkenbergerplas. De typische vlucht en verlengde middelste staartpennen, lichte keel en middellange snavel zijn af en toe goed zichtbaar (WNL). Op 26 mei zijn er 20 Gele Kwikstaarten ter plaatse in het zuidelijke deel van de Zwitterpolder (PSP). Hier is er op 22 juni een geringde ♂ Engelse Kwikstaart (een ondersoort van de Gele Kwikstaart) (PSP). Een Noordse Kwikstaart is vanaf eind mei ruim een maand ter plaatse in de Hoogeveense Polder te Noordwijkerhout (PSP). Op 2 mei is er een Rouwkwikstaart te zien op Sportpark Roodemolen in Sassenheim (JDR). Een paartje Zwarte Roodstaart heeft met succes gebroed in de Beekpolder te Voorhout (JWI). Op 5 mei is er een ♂ Paapje te zien in de omgeving van de Oude Vuilnisbelt in Sassenheim (HVS, JDR, JWI, SHU). Twee Tapuiten zijn op 12 mei ter plaatse in het zuidelijke deel van de Zwitterpolder (WNL). Op 4 mei zingt er een Sprinkhaanzanger op de Oude Vuilnisbelt (HVS, JDR). De eerste zingende Bosrietzanger van het jaar is zingend te horen op 4 mei bij de Klinkenbergerplas (HVS). Op 7 juni is er een ex. ter plaatse in de Elsbroekerpolder te Hillegom (PVE).

Leuk zijn de vele waarnemingen van Spotvogels. De eerste zingende ex. is op 4 mei te horen op de Oude Vuilnisbelt (HVS). Hij blijft een kleine twee weken op deze plek. Andere plekken waar deze soort te horen is zijn de Hoogeteense Polder in Noordwijkerhout, Wassergeest in Lisse, de Vosse- en Weerlanerpolder in Hillegom en de Eendenkooi in Warmond (VWA).

De Cetti's Zanger is niet meer weg te denken uit de Bollenstreek, in heel Nederland zijn er rond 3500 broedparen, de meeste in Zuid-Holland en Zeeland. Bij ons is hij het vaakst gehoord op de Oude Vuilnisbelt in Sassenheim, maar bij de Klinkenbergerplas en het Oosterduinse Meer is zijn zeer luide, bijna explosieve zangstrofe ook te horen (VWA). Tot slot, de meeste waarnemingen van Grauwe Vliegenvangers komen uit Huys te Warmond, maar ze zijn ook in het Keukenhofbos en op Nieuw Leeuwenhorst in Noordwijkerhout te zien (VWA).

Met dank aan de waarnemers:

EBO	Erik Boekhoven	RGE	Reinder Genuit
HVS	Hans van Stijn	RJA	Rob Jansson
JDR	Job de Ridder	SHU	Sarah Humphrey
JWI	Jan Wierda	SWE	Sjaak Weijers
MDG	Mariska de Graaf	VWA	Vele waarnemers
PVE	Paul Venderbosch	WNL	waarneming.nl
PSP	Peter Spierenburg		

Waarnemingen voor de periode 1 augustus t/m 1 oktober kunnen worden doorgegeven via www.waarneming.nl, bereikbaar via onze website, of per email: vogels-bollenstreek@gmail.com

Activiteitenprogramma

Zaterdag 14 september: Najaarswandeling in AWD-ingang Oase

Deze wandeling is bedoeld om gezellig te wandelen waarbij we onderweg aandacht besteden aan de dingen die we tegenkomen en gebruik maken van de kennis die in de groep aanwezig is. Iedereen kan op deze wijze een aandeel hebben in de excursie. De wandeling duurt ongeveer twee uur. We vertrekken om 8.00 uur bij gemeentehuis Lisse. De excursie zelf start om 8.30 uur vanaf ingang Oase van de AWD: 1e Leijweg 2, 2114 BH Vogelenzang. We verwachten rond 11.00 uur weer terug te zijn in Lisse. U kunt zich tot 12 september opgeven bij Jan Plomp tel. 0252-516545 of e-mail janplomp2017@gmail.com. Wilt u daarbij opgeven of u zelf rijdt en eventueel anderen mee wilt nemen (in dat geval graag aantal opgeven) of dat u liever met een ander meerijdt? Meerrijders betalen € 2,00 aan hun chauffeur.

Zaterdag 5 oktober: Wisenten in het Kraansvlak/Zandvoort

Wisenten worden ook wel de Europese bizons genoemd en zijn de grootste, levende landzoogdieren van Europa. Nog niet zo lang geleden waren ze bijna uitgestorven, maar in 2007 kwamen de eerste 3 wisenten in het Kraansvlak (Kennermerduinen), gevolgd door nog 3 wisenten een jaar later. We gaan daar een wandeling maken (volgen de gele paaltjes) en hopen wat wild (een kudde?) tegen te komen. We gaan vooral een gezellige wandeling maken, waarbij we onderweg aandacht besteden aan al het moois wat we tegen komen. Gaat u ook mee? Opgeven kan tot 2 oktober bij: Lidy v.d. Salm per email: vdsalm@hotmail.com. Wilt u aangeven of u zelf rijdt en hoeveel personen u eventueel mee kunt nemen, of dat u liever met een ander meerijdt. We verzamelen om 9.00 uur bij het gemeentehuis in Lisse. Kosten voor de meerrijders is € 3,50 (te voldoen aan de chauffeur).

Woensdagavond 16 oktober: Jubileumavond 6^e lustrum

We vieren dan ons 6^e lustrum in het Dorpshuis de Meerkoet in Lisserbroek. U bent allen bij deze van harte uitgenodigd. En als uw partner mee wil komen, is dat prima. De avond begint om 20.00 uur en we sluiten om 22.30 af.

Knutselwedstrijd

We hebben natuurlijk weer een leuke wedstrijd voor dit jubileum bedacht. Natuur is datgene wat ons verbindt. We trekken er individueel of in groepjes op uit ofwel omdat we graag wandelen, fotograferen of simpelweg genieten. Ofwel omdat we onze bijdrage leveren aan natuurinventarisaties, natuuronderhoud of natuureducatie. Kortom iedereen heeft zijn eigen voorkeur voor een natuurbeleving. We vragen u om een Knutselwerkje te maken waarin uw natuurbeleving

goed tot uiting komt. Wat is een Knutselwerkje? Dat is meer dan een simpele foto (hoe mooi ook). We vragen u uw favoriete of mooiste natuurbeleving in beeld te brengen waarbij u vooral natuurlijke materialen gebruikt. U kunt uw Knutselwerkje 's avonds meenemen naar de Meerkoet. We stellen ze dan anoniem tentoon en iedereen krijgt de mogelijkheid op de diverse Knutselwerkjes te stemmen. Natuurlijk is er weer 5 jaar roem voor de winnaar, want u weet vast nog wel wie vijf jaar geleden de winnaar was.

Lezing Jan Smit

We hebben Fotograaf Jan Smit uitgenodigd om een presentatie te geven over zijn foto's. Jan Smit is een gerenommeerd fotograaf, die met zijn bedrijf Smit in Beeld fotoworkshops en cursussen geeft, internationale fotoreizen organiseert en presentaties verzorgt in binnen- en buitenland. Hij maakt prachtige natuurfoto's. Voor ons zal hij onder andere een deel van zijn fotoserie "Aan Zee" presenteren. Zie verder ook: www.smitinbeeld.nl.

We hopen dat u allen dit lustrum met ons wilt komen vieren. We horen graag of u aanwezig kunt zijn. Geef s.v.p. in verband met de catering voor 10 oktober via secretaris@bollenstreek.knnv.nl door of u komt en met hoeveel personen.

Zaterdag 26 oktober: Minicursus Paddenstoelen

De cursus is bedoeld voor beginners, die graag iets meer willen leren over paddenstoelen. Hoe groeien ze, waar groeien ze en hoe breng je ze op naam. In de ochtend behandelen we de theorie, die we 's middags in het veld in de praktijk gaan brengen. Iedereen, die regelmatig in de natuur wandelt, komt paddenstoelen tegen. In beginsel kan dat gedurende het hele jaar, maar de herfst is toch wel bij uitstek het paddenstoelenseizoen. Je ziet ze overal hun kopjes boven de grond steken om vervolgens gedurende enkele dagen uit te groeien tot prachtige exemplaren. Soms rood met witte stippen, maar ook geel, paars, groen of bruin. Soms met platte hoedjes, puntmutsen of grillige gevormd. Soms groot, maar vaak minuscule klein. Die rode met witte stippen kunnen de meeste mensen nog wel op naam brengen, maar al die anderen zijn toch wat moeilijker.

In deze minicursus behandelen we de basiskennis over paddenstoelen. Wat zijn paddenstoelen? Hoe keek men vroeger naar paddenstoelen? Waar kun je ze vinden en hoe kun je ze herkennen? Waarom is het grootste gedeelte van de 'paddenstoel' verborgen? Wat is de rol van paddenstoelen in de natuur? En hoe pas je een determinatiesleutel toe, zodat je ze op naam kunt brengen. De cursus wordt gegeven door Arie Dwarswaard, Agaat Mesman en Maud van der Veen. Het theoretisch deel van de cursus vindt plaats in Speeltuyn de Bijenkorf, Emmastraat 49, 2165 PR, Lisse. De excursie zal waarschijnlijk in het Keukenhofbosch plaatsvinden, Spekkelaan 18, 2161 GH, Lisse.

De kosten bedragen €7,50 voor hand-outs van de presentatie en voor koffie en thee. Voor de lunch moet iedereen zelf wat meenemen. Het maximum aantal deelnemers is 20. U kunt zich op geven voor deze cursus bij secretaris@bollenstreek.knnv.nl. Graag ontvangen wij uw naam, adres, telefoonnummer en email-adres. We nemen dan contact met u op.

Woensdag 13 november: “Voor Leden Door Leden”-avond

De avond “Voor Leden Door Leden” is een goede gewoonte geworden. Vandaar dat de excursiecommissie deze avond weer op het programma heeft gezet. Ook nu rekenen we weer op enthousiaste leden, die hun natuurbelevissen willen laten zien en horen d.m.v. foto's, filmpjes of een boeiend verhaal. Er is gelegenheid voor vier presentaties van 20 minuten, tussendoor is er een pauze. Na afloop nog even napraten onder het genot van een drankje en een hapje. Wie neemt de uitdaging aan en laat de andere leden genieten van de natuur zoals zij die beleven? Opgeven voor 10 november bij Jan Plomp per e-mail janplomp2017@gmail.com of via tel. 0638461800. De avond begint om 20.00 uur en eindigt om 22.00 uur in Speeltuinen De Bijenkorf, Emmastraat 49, Lisse. Toegang is gratis.

Woensdag 27 november: Lezing van Piet Veel: De woestijnen van Centraal-Azië

Met enkele vrienden bezoekt Piet Veel de ruige landschappen van de Hongersteppe in Kazachstan, de Gobiwoestijn in Mongolië en de Taklamakan woestijn in Chinees Turkestan op zoek naar de daar onder extreme omstandigheden levende Grondgaaien (een kraaiensoort). Piet doet verslag van deze reizen en laat de imposante landschappen van deze voor vrijwel iedereen onbekende gebieden zien en hoe mensen hierin weten te bestaan. De lezing begint om 20.00 uur, duurt ongeveer 2 uur en vindt plaats in het speeltuingebouw de Bijenkorf, Emmastraat 49, 2161PR Lisse.

Zaterdag 4 januari 2025: Nieuwjaarspannenkoekenwandeling in de AWD

Al veel jaren organiseert de KNNV Bollenstreek op de eerste zaterdag van het nieuwe jaar deze inmiddels traditionele wandeling. Na afloop van de wandeling (rond 12.00 uur) gaan wij in de Boshut van 't Panneland genieten van een heerlijke pannenkoek. De vereniging biedt een drankje aan, de pannenkoek is voor eigen rekening. Wij vertrekken om 09.00 uur vanaf de grote parkeerplaats tegenover het gemeentehuis van Lisse naar de ingang Panneland van de AWD. U kunt zich per e-mail opgeven bij jan.bischoff.tulleken@gmail.com. Wilt u opgeven of u zelf rijdt en eventueel anderen mee wilt nemen (graag aantal personen opgeven) of dat u liever met een ander mee wilt rijden, dan wel rechtstreeks naar Panneland gaat. Meerrijders betalen € 2,00 aan hun chauffeur.

